

Marina**Text: MARINA GARCIA I CARBONELL**

Joan Orihuel i Bartra

c. 1950

Oli sobre fusta

37,5 x 55 cm

Museu d'Art de Girona. Núm. reg. 250.188

Fons d'Art Diputació de Girona

Hemos sorprendido en un momento de febril actividad el estudio del pintor Orihuel. Como se advierte claramente, todos los discípulos, bajo la guía del maestro, siguen su trabajo codicioso de superarse en la consecución plena del arte pictórico, el supremo arte de la plasmación del color que tan extenso cultivo tiene en la afición artística gerundense.¹

L'obra ens presenta un dels racons més emblemàtics de la costa de l'Escala, el Port d'en Perris. Les barques esperen silencioses en un racó que antigament havia estat un dels punts neuràlgics de sortida de les embarcacions de pesca. Una evocació als temps en què les drassanes, situades a prop d'aquesta localització, bullien d'activitat amb la construcció de llaguts, bous, teranyines i bots. Un paisatge de marina que ens aproxima a un gènere del qual poc s'ha parlat quan ens referim a l'àmplia trajectòria artística de Joan Orihuel i Bartra (Barcelona, 1907 – Buenos Aires, 1992), recordat sobretot per ser el pintor de la postguerra a Girona.

Joan Orihuel ha passat als annals de la història de l'art gironí com a pintor de la postguerra. Precisament aquesta etiqueta, amb les connotacions que va agafar la seva obra al servei de l'Església i del franquisme, va contribuir al menysteniment per part de la crítica més punyent. La Girona grisa va pesar moltíssim en la carrera artística del pintor que, si bé es va fer un lloc en el mercat de l'art dins la burgesia del moment, no va ser entès per altres sectors que esperaven d'ell quelcom més i el trobaven poc creatiu, artificios i previsible.

La vocació didàctica, en canvi, li ha estat reconeguda. Va ser un gran mestre i d'ell van néixer grans artistes. La seva versatilitat i el coneixement de les diferents tècniques, apreses en època de joventut a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, li van resultar útils per formar els alumnes. Aquesta virtut li va servir de mitjà per poder dedicar-se a la pintura durant tota la seva vida i mantenir-se actiu amb nombrosos encàrrecs per a particulars i institucions:

La primera impresión que uno saca al recorrer la sala es que Orihuel es indiscutiblemente un maestro de grandes facultades que no se estanca en un género, sino que los imagina todos con la misma habilidad.²

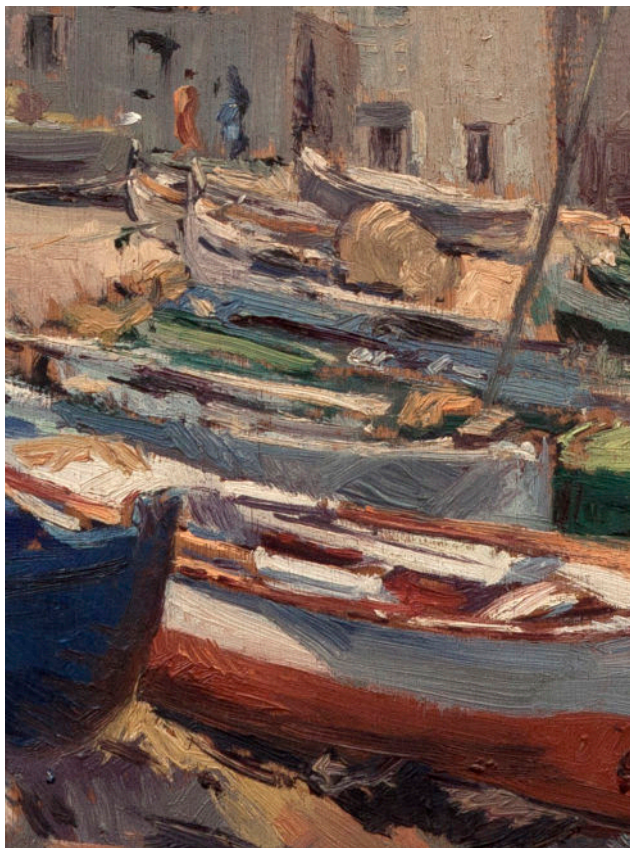
El seu mestratge va plantar una llavor molt important no només en terres gironines,³ sinó que també ho va fer traspasant fronteres: va crear una escola d'arts i oficis a Buenos Aires, on va viure des de l'any 1950 fins a la seva mort el 1992.

De la mateixa manera que s'ha parlat molt del seu vessant pedagògic en el camp de les belles arts, també han fet fortuna en l'imaginari col·lectiu els seus cartells, gravats i obra de gran format, que va passar a decorar espais prou coneguts per la població com l'església de Sarrià de Ter, Canet d'Adri o la Cambra de Comerç. En la pintura de cavallet, potser la més comercial, se li coneixen sobretot les pintures de caràcter costumista i retrats de caire academicista.

Dins una faceta menys explorada el trobem com a pintor de marines. De fet, una de les seves primeres incursions en aquest gènere es va poder veure en una exposició que es va celebrar la primavera de l'any 1934 al Saló Barcelona, on s'hi podien contemplar tres vistes del port de la ciutat.

Anys més tard, el 1945, amb motiu de les fires i festes de Sant Narcís, inaugura a Girona una exposició monogràfica dedicada als paisatges costaners, un fet que posa de manifest que aleshores ja posseïa, dins el seu ampli catàleg artístic, diverses obres d'aquest gènere. Aquesta època coincideix amb el moment en què ja es troba instal·lat de manera definitiva a la Ciutat Immortal i la seva pintura és ben coneguda pels seus conciutadans.

Joan Orihuel i Bartra, *Marina* (detalls), c.1950. Museu d'Art de Girona. Núm. reg. 250.188. Fons d'Art Diputació de Girona.

*Mucha gente, sin duda, habrá visto al ilustre pintor Orihuel armado de su paleta y caballete, los pinceles y todo el atuendo de artista, ocupando un lugar de nuestra ciudad o de sus bellos alrededores; pocos habrán dejado de verlo; pero sin duda muchos ignoraran el trabajo tal y como se lleva a cabo en el taller, donde son muy distintos los modelos que han de servir a la obra pictórica.*⁴

L'any 1957, a propòsit de les seves incursions en els paisatges de marina, el pintor Ramon Reig l'inclou en la selecció d'obres de *La Costa Brava y sus pintores*, una de les primeres mostres organitzada a Sant Feliu de Guíxols per la Diputació de Girona dedicada als artistes que havien immortalitzat els racons del litoral de Blanes a Begur.

Entre la llarga llista d'obres exposades n'hi apareix una de Joan Orihuel titulada *El Portitxol de l'Escala* procedent, segons el catàleg, del Museu Arqueològic de Girona. Aquest fet ens posa sobre la pista de l'existència almenys d'una altra pintura dedicada a la costa escalenca, avui no localitzada, juntament amb la que ens ocupa en el present estudi. Pel que fa a l'execució d'aquesta pintura, veiem una pinzellada més pròxima a l'impressionisme que no pas al realisme al qual estem acostumats. Una munió de taques i tresos de pinzell conformen, amb un punt de vista gairebé fotogràfic, un dels racons més emblemàtics de l'Escala.

En una carta enviada des de Buenos Aires l'any 1983 a l'historiador Lloretenc Esteve Fàbregas i Barri expressava el següent:

*No se puede imaginar lo que añoro esas playas y la calidez de la gente, y sus pescadores, la Caleta y toda su costa. Los gratos recuerdos me van acompañando hasta el fin de mis días.*⁵

Un mar, el Mediterrani, que va viure els primers anys a Barcelona, després a Lloret i, un cop establert a Girona, no va deixar de visitar-lo per pintar *au plein air*. Un altra de les parts del calidoscopi d'un artista pluridisciplinari que es mereix una exposició monogràfica i un estudi més aprofundit.⁶

1. *Estudio-taller del pintor Orihuel*. Article publicat a los *Sitios de Gerona*. 26/12/1945, pàg. 4.

2. *De Arte. Exposición Orihuel*. Article publicat a los *Sitios de Gerona*. 19/05/1945, pàg. 2.

3. Nombroses han estat les vegades que se l'ha recordat per ser el mestre d'artistes de la talla de Torres Monsó, Emília Xargay, Joaquina Casas, etc. L'any 1937, abans que la de Girona, va inaugurar la primera escola d'arts i oficis a Lloret de Mar. Per un preu de 10 pessetes al mes, Orihuel hi feia classes de dibuix, pintura, escultura, relleu, forja, cartellisme, dibuix comercial i, fins i tot, tipografia. Alhora hi van impartir conferències diverses personalitats del món de l'art i el patrimoni, com l'arquitecte Bonaventura Conill Montobbio o l'escriptor i crític d'art vilanoví Joan Fabré i Oliver, llavors resident a Lloret, que va ser el secretari de l'escola.

4. *Estudio-taller del pintor Orihuel*. Article publicat a los *Sitios de Gerona*. 26/12/1945, pàg. 4.

5. Carta de Joan Orihuel i Bartra a Esteve Fàbregas i Barri. 13 de juliol de 1983. Fons Fàbregas i Barri. S.T: 031.039.003 SAMLM, Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar.

6. Mesos abans del seu decés l'historiador Joan Domènech i Moner (Lloret de Mar, 1943- 2023) m'havia proposat de començar a preparar una exposició sobre Joan Orihuel. Vagi aquest article en la seva memòria.
